

Vuorovaikutuksen tutkimus – tiedettä tiedon ja hyödyn vuoksi

Viimeaikaisessa tiedepoliittisessa keskustelussa on perustutkimuksen merkitys ollut korostuneesti esillä. Monet ovat ottaneet kantaa perustutkimuksen puolesta. Perustutkimuksellahan tarkoitetaan tutkimusta, joka ei tähtää sovelluksen, tuotteen tai minkään erityisen kehityksenkään aikaansaamiseen. Sen pontimena on tutkijan idea siitä, että emme vielä tiedä, miten asia on. Tutkija haluaa etsiä ja tuottaa uutta tietoa. Tämän vuoksi perustutkimuksesta käytetään myös nimitystä uteliaisuustutkimus. Perustutkimusta siivittää tiedonhalu ilman että näköpiirissä olisi tulosten taloudellista tai muutakaan hyödynnettävyyttä.

Soveltava tutkimus taas tähtää perustutkimuksessa tuotetun tieteellisen tiedon soveltamiseen niin, että käytännön elämämme jotenkin siitä hyötyy. Soveltava tutkimus nojaa perustutkimuksen saavutuksiin. Yleisesti tunnustetaan perustutkimuksen vahva merkitys tieteen perustana. Kuitenkin kahtiajako perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen kesken on liian karkea, eikä vastakkainasettelua pidä suosia.

Akateeminen tutkimus perustutkimuksen synonyymina on korostanut sitä, että nimenomaan yliopistot ovat perustutkimuksen tyyssijoja. Tämä ei taida enää pitää paikkaansa, sillä yliopistotkin tähtäävät nykyään tutkimustulostensa kaupalliseen hyödyntämiseen. Ja toisaalta myös yritysmaailmassa tehdään varsinkin instrumentaalista ja kokeellista perustutkimusta, jonka hyödyt eivät ole välittömästi tiedossa.

Nykyään puhutaan myös innovaatiotutkimuksesta tai innovaatiohakuisesta tutkimuksesta. Innovaatiot ovat keksintöjä, sovelluksia tai tuotteita, joilla on uutuusarvoa ja jotka koetaan yhteisössä tai yhteiskunnassa tärkeiksi. Perustutkimuksessa on karttunut tietoa tai osaamista, jonka innovoija hyödyntää uudella tavalla tai uudessa ympäristössä. Innovaatio tuottaa usein myös taloudellista hyötyä. Toki innovaatioita ovat myös sosiaaliset ja kulttuuriset ”keksinnöt”, jotka yhteisö ottaa käyttöön. Ja ilman muuta innovaatiot voivat olla myös viestinnällisiä ja vuorovaikutuksellisia uutuuksia.

Miten perustutkimus ja soveltava tutkimus näyttäytyvät suomalaisessa puheviestinnän tutkimuksessa? Ihmisten keskinäinen vuorovaikutus on rikas kohde kaikenlaiselle tutkimukselle. Perustutkimus ammentaa runsaasti tutkittavaa vuorovaikutussuhteista, ryhmäviestinnästä tai teknologiavälitteisestä kanssakäymisestä. Tutkimustyön pontimena ei ole se, että tuloksia aiotaisiin hyödyntää käytännössä. Ihminen on kiinnostunut itsestään. Kaikki tieto ihmisestä ja ihmisten viestinnästä on meille tärkeää ja sellaisenaan itseisarvo.

Toisaalta sovellukset tulevat vuorovaikutustutkijan luokse aivan kutsu-matta. Mikä tahansa ihmisten vuorovaikutuskäyttäytymistä koskeva tieto voi olla avuksi esimerkiksi vaikuttavuuden tai osaamisen näkökulmasta tarkaste-luina. Uutta tutkittua tietoa tarvitaan kaikissa viestintäkonteksteissa vaikkapa interpersonaalisen vuorovaikutuksen kehittämisessä, yhteisöllisyyden paran-tamisessa tai tiedonkulun vahvistamisessa. Viestinnän tutkimuksen tulosten sovellettavuusarvo on aina suuri.

Mitkä olisivat sellaisia innovaatioita, joihin nykyinen vuorovaikutustut-kimus voisi tähdätä ja joiden kehittäminen perustuisi vankalle perustutkimuk-selle? Olisiko tiimin sisäisen vuorovaikutuksen ja tiimityön tuloksellisuuden keskinäisiä sidoksia kuvaava malli innovaatio? Tai persoonallisuuspiirteiden ja vuorovaikutusosaamisen välistä yhteyttä ennustava testi?

Vuorovaikutuksen tutkijoilla tulisi olla malttia paneutua myös sellaisiin tutkimusaiheisiin ja -kohteisiin, jotka edistävät puheviestinnän teorianmuo-dostusta. Suomalaisessa tutkimuksessakin pitäisi yhä useammin uskaltautua myös teoreettisiin kysymyksiin, siis tähänastisen teoriaperustan koettelemi-seen ja kehittämiseen. Vähimmillään tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen teoreettinen viitekehys on vankka ja että siihen sisällytetään uusin tieto. Seu-raava askel on se, että empiirisen aineiston analyysin pohjalta palataan omaan teoreettiseen viitekehukseen ja että sitä tutkiskellaan omien havaintojen tuotta-man tiedon avulla. Askel vieläkin pitemmälle olisi se, että rohkenisimme esit-tää teoreettisia johtopäätöksiä empiirisen tutkimusprosessin pohjalta.

Meidän tulisi Suomessa reippaammin myös kyseenalaistaa tähänastista tietoa ja arvioida julkaistua tutkimusta. Systemaattisesti laaditut analyysit tut-kimuskirjallisuudesta ovat tässä hyvä väline. Myös tutkimusmenetelmien lähi-tarkastelua, vertailua ja evaluointia kaivataan.

Perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen väliset linjanvedot ovat näky-vissä myös tässä uudessa Prologissa. Prologin eli puheviestinnän vuosikirjan missiona on esitellä tuoreinta Suomessa tehtyä tutkimusta suomen kielellä. Tämä on seitsemäs Prologi. Suomalaisen vuorovaikutustutkimuksen tilasta kertoo se, että vuosikirjaan hyväksytyt referee-artikkelit ovat valikoituneet jo varsin tiheän seulan lävitse. Laatu on siten kohdallaan.

Toimituskunta on käyttänyt harkintavaltaansa julkaisuprosessin kaikissa vaiheissa. Toimituskunnalle tarjottiin viisitoista abstraktia artikkeliehdotuk-siksi. Näistä hyväksyimme jatkotyöstettäviksi kymmenen. Näiden pohjalta toimituskunta sai seitsemän artikkelikäsitkirjoitusta, joista toimituskunta päätti lähettää referee-arvioijille kuusi. Vertaisarvioijat antoivat myönteisen signaa-lin viidelle artikkelikäsitkirjoitukselle, joskin kaikista käsitkirjoituksista löytyi parannettavaa. Toimituskunta oli arvioijien kanssa samaa mieltä ja edellytti, että lausunnossa annetut parannusehdotukset otetaan huomioon käsitkirjoituk-sen työstämisessä. Lopputuloksena on kolme referee-arvioinnin läpikäynyttä

artikkelia, jotka hyvillä mielin julkaisemme tässä teoksessa. Lisäksi meillä oli ilo saada mukaan yksi tutkimuseloste, yksi puheenvuoro ja yksi lectio prae-cursoria.

Prologi on varteenotettava julkaisukanava. Tästä kertoo se, että Tieteel-listen seurain valtuuskunnan perustama Julkaisufoorumi on ottanut Prologin mukaan luetteloonsa (ks. www.tsv.fi/julkaisufoorumi). Julkaisufoorumin tar-koituksena on arvioida ja järjestää sekä kansainvälisiä että kotimaisia julkai-suja laadullisin perustein. Foorumi kattaa parikymmentä tuhatta lehteä ja sar-jaa. Julkaisufoorumiin siis kootaan ne tieteelliset julkaisut, joihin kannattaa tarjota artikkelinsa tai muun kirjoituksensa.

Nyt onkin aika levittää tietoa Prologista hyvänä julkaisukanavana laajem-minkin eli kaikille niille tieteenaloille, joissa tutkitaan ihmisten välistä vuo-rovaikutusta. Kirjoittamiskutsumme vuoden 2012 Prologia varten heijastaa tieteidenvälisyyden ideologiaa. Meidän kannattaa hakeutua läheisempään vuo-ropuheluun muiden alojen tutkijoiden kanssa.

Esitän parhaat kiitokseni kirjoittajille hyvästä yhteistyöstä sekä ver-taisarvioijille pyyteettömästä toiminnasta Prologin hyväksi. Lämpimät kiitokset myös toimituskunnan jäsenille Anu Sivuselle ja Vilja Laaksoselle mukavasta ja tehokkaasta tiimityöstä. Erityiskiitos kuuluu toimitussihteerille Vilja Laakso-selle, jonka aloitteellisuus, tarkkuus ja riipeys siivittivät koko vuoden työsken-telyä.

Jyväskylässä marraskuussa 2011

Maarit Valo, päätoimittaja